האשה שנפלו פרק שמיני כתובות עח.

האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס מודים ב"ש ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים נפלו לה [א]משנתארסה ב"ש אומרים תמכור [א]ובית הלל אומרים לא תמכור אלו ואלו מודים [ב]שאם מכרה ונתנה קיים אמר רבי יהודה אמרו חכמים לפני ר"ג הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים אמר להם על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים נפלו לה משנשאת אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלקוחות עד שלא נשאת ונשאת ר"ג אומר אם מכרה ונתנה קיים א"ר חנינא בן עקביא אמרו לפני ר"ג הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים אמר להם על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו הישנים ר"ש חולק בין נכסים לנכסים נכסים הידועין לבעל לא תמכור ואם מכרה ונתנה בטל שאינן ידועין לבעל לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים:

גמ' מאי שנא רישא דלא פליגי ומאי שנא סיפא דפליגי אמרי דבי רבי ינאי רישא בזכותה נפלו סיפא בזכותו נפלו אם בזכותו נפלו כי מכרה ונתנה אמאי קיים אלא רישא ודאי בזכותה נפלו סיפא איימר בזכותו לכתחלה לא תמכור אם מכרה ונתנה קיים: א"ר יהודה אמרו לפני ר"ג: איבעיא להו רבי יהודה אלכתחלה או אדיעבד ת"ש

האשה. עד שלא תתארס. ונתארסה: **ב"ש אומרים תמכור.** בעודה ארוסה אבל משנשאת לא כדתני לקמן עד שלא ניסת וניסת וכו': **הואיל וזכה באשה.** שהיא ארוסתו: **לא יזכה בנכסים.** בגמרא מפרש אהי מינייהו קיימי אלכתחלה דב"ש או אדיעבד דב"ה: **על החדשים.** שנפלו לה משנשאת: **אנו בושים.** מה ראו חכמים לומר אם מכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלקוחות כדתנן לקמן במתני': **עד שלא נשאת.** כגון משנתארסה או קודם לכן ואחר כך נשאת: ה"ג **ר"ג אומר אם מכרה ונתנה קיים: הואיל וזכה באשה.** שנשאה: **על החדשים.** שנפלו לה משניסת: **הידועים לבעל.** בגמרא [ג] מפרש: **גמ' מאי שנא רישא דלא פליגי.** הרי נתארסה ומשום דנפלו לה קודם לכן הורע כחו: **בזכותה נפלו.** עדיין לא היה זכאי בשלה ולא בה אלא היא עצמה: **בזכותו.** כבר זכה בה ובנכסיה: **איימר בזכותו כו'.** דאירוסין עושה ספק נישואין שמא תבא לידי נישואין שמא לא תבא: **איבעיא להו.** הנך רבנן דאמרו לו: **אלכתחלה.** פליגי ואמרי אמאי מוכרת לכתחלה לב"ש הואיל וזכה באשה שאירסה לא יזכה בנכסיה אבל אדיעבד מודו כב"ה: **או.** דלמא אדיעבד נמי פליגי ובעי למימר מכרה בטל:

תא

האשה שנפלו עד שלא תתארס. פי' בקונטרס ונתארסה אבל נישאת לא והביא ראיה מדתנן עד שלא ניסת וניסת ר"ג אומר אם מכרה ונתנה קיים אבל לכתחילה משמע דלא תמכור ומשמע לרש"י דעד שלא ניסת משמע אפי' קודם אירוסין וקשה לר"י דאמרינן בגמ' רב ושמואל דאמרי תרוייהו בין נפלו לה נכסים עד שלא תתארס בין משתתארס ונישאת הבעל מוציא מיד הלקוחות ופריך כמאן דלא כר' חנינא בן עקביא ולא כר"י ואמאי והא הוי כר' חנינא בן עקביא דבעי למימר דהבעל מוציא מיד הלקוחות אפי' בנפלו לה עד שלא נתארסה ונישאת דהא מעד שלא ניסת ונישאת קיימי אלא ודאי משמע ליה להש"ס דעד שלא ניסת לא איירי בנפלו לה קודם אירוסין והיינו טעמא דעד שלא ניסת משמע שנפלו לפני נישואין דאין דבר מפסיק בין נפילת נכסים לנישואין ואע"פ דהשתא אין ראיה משם לפירוש הקונטרס מ"מ יכול רש"י לפרש כן בלא ראיה ואין להקשות לפירושו משם לדקדק דוקא עד שלא ניסת דהיינו משנתארסה כדפירש הא נפלו קודם אירוסין וניסת מוכרת לכתחילה דאיכא למימר דה"ה אפילו נפלו לה קודם אירוסין דלא תמכור אלא הא דנקט עד שלא ניסת דמשמע משנתארסה לאשמועינן דאפ"ה אם מכרה ונתנה קיים. רשב"א:

נפלו לה משנתארסה ב"ש אומרים תמכור. במסכת פאה דירושלמי בפרק ב"ש בעי ר' תנחום קמי ר' יוסף אמאי לא תני לה גבי דברים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה א"ל לא תני אלא דבר שהוא חומר משני לדין וקל משני לדין והכא קל לאשה וחומר לבעל והתניא בית שמאי אומרים הפקר לעניים הפקר והרי קל לעניים וחומר לבעל הבית א"ל אינו חומר לבעל הבית שמדעתו הוא מפקיר וקשה לר"י והא קתני התם ב"ש אומרים ג' שבתות דהוי קל לאיש וחומר לאשה שאינה נוטלת כתובתה בהדלת שבת אחת כב"ה וי"ל שאין זה קולא אלא חומרא שמוזהר לגרשה בהדלת שבת אחת אע"פ שרצונה בכך לאחר מיכן שמא תמוור בה: **סיפא** איימר בזכותו נפלו כו'. תימה א"כ לב"ה נמי תמכור לכתחילה דכיון שהיא מוחזקת הוי ספק שלה ודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי כדאשכחן גבי שומרת יבם שנפלו לה נכסים דתנן התם [ג] מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים [א] ומפרש בגמרא דנפלו לה כשהיא ארוסה וזיקת ארוסה עושה ספק ארוסה והואיל והיא מוחזקת הויא איהי ודאי ויבם ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי וי"ל דהכא בודאי לינשא קיימא דכל המארס דעתו לישא הילכך לכתחילה לא תמכור אע"פ שהיא ודאי אבל התם כך עומדת לחליצה כמו לייבום והואיל והיא ודאי אמרו חכמים דתמכור לכתחילה:

איבעיא להו ר"י לכתחילה קאמר או דיעבד. בפירוש רש"י מכתיבת ידו כתב שני לשונות בלשון אחד פי' דקאי ארישא דקתני עד שלא תתארס מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים וקא מבעיא ליה השתא הנך אמרו לו אי בעו למימר דלכתחילה לא תמכור אבל בדיעבד מודו דמכרה קיים או דיעבד דאפי' בדיעבד בעו למימר דמכרה בטל ולפ"ז הדין עמו דגרים בההיא ברייתא דמייתי מה זו מכרה בטל אף זו מכרה בטל אמר להם על החדשים אנו בושים כו' ולא גרים מה שכתוב בסיפא בתר אף זו מכרה בטל אמר להן אף זו לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים אמרו לו הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים אמר להם על החדשים כו' דודאי לא גרסינן ליה דהיכי קאמר אף זו לא תמכור והא תנן בהדיא דמודים ב"ש וב"ה שמוכרת לכתחילה ובתוספתא נמי לא גרסינן ליה ולשון אחר פירש לכתחילה אב"ש או דיעבד אב"ה ולפ"ז כתנס מחקו רש"י אלא לפי שאינו כתוב בתוספתא ואין נראה לר"ת פירוש זה דהא היכי בעי אי אמרו לפניו דר"ג שקלו וטרו אליבא דב"ש והא פריך בכולי הש"ס אטו טעמא דב"ש אתא לאשמועינן ונראה לר"ת דהכי פירושו לכתחילה וקאי ארישא דנפלו לה עד שלא תתארס דמוכרת לכתחילה וקאמרי איהו הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים ולא תמכור לכתחילה כמו בנפלו לה משתתארס וקא מהדר להו על החדשים אנו בושים כלומר נפלו לה משתתארס שהם חדשים שנפלו לה מיד אנו בושים למה לא תמכור אפי' לכתחילה ואתם מגלגלין עלינו את הישנים שנפלו לה קודם אירוסין שלא תמכור לכתחילה או דלמא דיעבד אסיפא דנפלו לה באירוסין קאי דאמרי ב"ה מכרה קיים וקאמרי איהו מכרה בטל כמו נפלו לה משניסת והשיב להם על החדשים אנו בושים על אותם שנפלו משנשאת שהם חדשים למה מכרה בטל ואתם מגלגלין את הישנים פי' לא שהן ישנים בשעת מכירה דהא בנפלו לה משנתארסה ומכרה באירוסין איירי דחדשים הם אלא כלומר שהם ישנים כשניסת והא דלא נקט הבעיא ארישא קאי או אסיפא אלא לכתחילה או דיעבד אומר ר"ת שכן דרך הש"ס דבעי בלשון שפושט לבסוף דפשיט ש"מ דיעבד ולא הוה שייך למימר ש"מ אסיפא שאין מכר בברייתא לא רישא ולא סיפא ת"ש דתניא כו' אמר להם אף זו לא תמכור כלומר בזה אני מודה שהיא כאשתו לענין שלא תמכור לכתחילה והשתא פשיט שפיר דמדקאמר אף זו מכרה בטל ש"מ דאסיפא קאי דארישא לא הוו אמרי מכרה בטל ועוד מדקמהדר להם אף זו לא תמכור לכתחילה ש"מ דאסיפא קאי ועוד יש ליישב אף לפי' הקונטרס קמא גרסי' שפיר אמר להם אף זו לא תמכור כמ"ש בספרים דה"ק הואיל וזו אשתו פירוש נפלו לה משנתארסה ונישאת וזו אשתו נפלו לה עד שלא נתארסה ונתארסה מה זו מכרה בטל דמדנקט אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים במכרה באירוסין משמע דמודים שאם מכרה משנשאת דמכרה בטל אע"פ שנפלו לה משנתארסה אף זו מכרה בטל עד שלא תתארס ונתארסה אמר להם אף זו לא תמכור פירוש אף זו שנפלו לה משנתארסה ונשאת דוקא לכתחילה לא תמכור אבל בדיעבד מכרה קיים אבל קשה קצת לרשב"א דה"ל נמי לר"ג להדורי להו אמאי עד שלא תתארס מוכרת לכתחילה:

לא

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פכ"ב מהל' אישות הל' ז ח סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' צ סעי' יא:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

ונתנה קיים פי' דאירוסין עושין ספק נשואין פי' ספק לא תנשא הילכך לכתחילה לא תמכור ואם רוצה למכור אין נוקקים לה ואם מכרה ונתנה קיים אבל ברישא שנפלה לה בזכותה בודאי החזיקה בהן אין האירוסין שהן ספק מוציאין מידי ודאי ולכתחילה תמכור: אר"י וכו'. פי' ואמאי אמרי' אם מכרה ונתנה קיים א"ל על החדשים אנו בושים דהיינו אחר שנשאת שהבעל מוציא מיד הלקוחות אנו בושים למה מוציאן והלא הנכסים שלה הן ואתם מגלגלין עלינו עוד הישנים כשמכרה בעודה ארוסה. נפלו לה משנשאת וכו' פי' שכיון שנשאת נכנסה לרשות הבעל לאכול פירותיהן ואין זכות לה לאשה בהם אך אם תתאלמן או תתגרש: עד שלא נשאת ונשאת וכו'. פי' בין שנפלו לה קודם אירוסין בין לאחר אירוסין ונשאת רג"א אם מכרה ונתנה קיים דדוקא כשנפלו לה לאחר שנשאת אז הבעל מוציא מיד הלקוחות אבל זו שנפלו לה קודם הנשואין ונשאת נהי דלכתחילה לא תמכור אבל אי מכרה ונתנה קיים ואין הבעל מוציא מיד הלקוחות: א"ר חנינא בן עקיבא הואיל וזכה באשה שכבר נשאת לו לא יזכה בנכסים ויוציא מיד הלקוחות. א"ל על החדשים אנו בושים דהיינו שנפלו לה לאחר שנשאת. ואתם מגלגלים עלינו את הישנים כשנפלו לה קודם שנשאת

מסורת הש"ס

א) יבמות לח: [לקמן פא:], ב) [ע"ב], ג) [יבמות לח.]

◆

הגהות מהר"י לנרא

א] תוס' ד"ה סיפא כו' ומפרש בגמ' דנפלו לה כשהיא ארוסה זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה. נלענ"ד להגי' ומפרש בגמ' דנפלו לה כשהיא נשואה זיקת נשואה עושה ספק נשואה וכ"ה אוקימתא דרבה ביבמות לח ע"ב:

◆

תוספות רי"ד

האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים נפלו לה משנתארסה ב"ש אומרים תמכור וב"ה אומרים לא תמכור אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים. אר"י אמרו לפני ר"ג הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים. א"ל על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין את הישנים. נפלו משנשאת אלו ואלו מודים שאם מכרה הבעל מוציא מיד הלקוחות. עד שלא נשאת ונשאת ר"ג אומר אם מכרה ונתנה קיים. אר"ח בן עקיבא אמרו לפני ר"ג הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים א"ל על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים. ר"ש חולק בין נכסים לנכסים. נכסים הידועים לבעל ל"ת ואם מכרה ונתנה בטל ושאין ידועים לבעל ל"ת ואם מכרה ונתנה קיים. פי' אם נפלו לה נכסים בירושה עד שלא תתארס ונתארסה מודים בזה שמוכרת ונותנת לכתחיל' בעודה ארוסה והוא קיים אבל אם נפלו לה משנתארסה ועדיין לא נשאת בזה פליגי ב"ש וב"ה. דב"ש סברי תמכור לכתחלה ובה"א ל"ת אבל אם מכרה ונתנה קיים. ואע"פ שאח"כ נשאת אין הבעל מוציא מיד הלקוחות מה שמכרה ונתנה בעודה ארוסה. מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי רישא בזכותה נפלה לה סיפא אימור בזכותה אימור בזכותו הילכך לכתחילה לא תמכור ואם מכרה